

การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตำบลเพ็ญ อำเภอสว่าง จังหวัดอุดรธานี

สุภาภรณ์ ละชีนา, พย.บ.*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์ บริบท และพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลเพ็ญ อำเภอสว่าง จังหวัดอุดรธานี นำมาพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) เป็นกรอบในการพัฒนา มี 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ขั้นวางแผน (Plan) โดยศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง สถานการณ์พัฒนาการเด็กปฐมวัย ความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กของครูผู้ดูแลเด็ก และผู้ปกครอง 2) ขั้นตอนการดำเนินการ (Do) โดยการจัดประชุมระดมสมองผู้เกี่ยวข้อง เพื่อวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาคำหนดแผนงาน/แนวทาง/รูปแบบการดำเนินงานส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย 3) ขั้นติดตามและประเมินผล (Check) โดยการประเมินการมีส่วนร่วม ประเมินความพึงพอใจของผู้มีส่วนร่วมในชุมชน ประชากรที่ใช้ศึกษาข้อมูลความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย คือครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำนวน 20 คน และกลุ่มตัวอย่างผู้ปกครองเด็กปฐมวัย จำนวน 132 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สถิติประมาณค่าเฉลี่ย กลุ่มตัวอย่างผู้มีส่วนร่วมในชุมชน จำนวน 40 คน คัดเลือกแบบเจาะจงโดยใช้เกณฑ์คัดเข้า-ออก ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา พบว่า รูปแบบการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย 1) การพัฒนาศักยภาพผู้ปกครอง อสม.และครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้มีความรู้ความสามารถในการเฝ้าระวัง ส่งเสริมพัฒนาการและป้องกันความเสี่ยงพัฒนาการล่าช้าด้วยคู่มือ DSPM/DAIM 2) การพัฒนาการมีส่วนร่วมของเครือข่าย อสม.ให้เฝ้าติดตามซังน้ำหนักรวมถึงส่วนสูงและประเมินพัฒนาการเด็กทุกรายในชุมชน และหากพบเด็กปฐมวัยสงสัยพัฒนาการล่าช้า ช่วยผู้ปกครองกระตุ้นพัฒนาการเด็ก และส่งต่อให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และ 3) การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นให้เหมาะสมเพียงพอทั้งอุปกรณ์ในการประเมินพัฒนาการ การกระตุ้นพัฒนาการด้านภาษา ด้านกล้ามเนื้อที่มีมาตรฐาน

ข้อเสนอแนะ ควรนำรูปแบบการพัฒนาการส่งเสริมพัฒนาการเด็กไปใช้ในพื้นที่อื่น ๆ ของอำเภอสว่าง และกำหนดนโยบายการพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นอีกนโยบายหลักของอำเภอสว่าง โดยใช้กลไกการบริหารจัดการในรูปแบบของคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอสว่าง (พชอ.)

คำสำคัญ : การพัฒนา, การมีส่วนร่วม, การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

* โรงพยาบาลเพ็ญ อำเภอสว่าง จังหวัดอุดรธานี

The development of participation model for community in an early childhood development encouragement at child development centers, Phen Sub-district, Phen District, Udonthani Province.

Supaporn Lachinla B.N.S*

Abstract

This research aimed to study the situation, context, and early childhood development in the Phen Subdistrict Child Development Center at Phen District, Udon Thani Province and to develop a model for community participation in promoting early childhood development using the research process. Participatory action is used as a framework for development, which has 3 steps, consisting of 1) Planning stages (Plan) by studying related theoretical concepts, studying the development situation of early childhood children, knowledge, attitude, and behavior to promote child development of child caretakers and parents 2) Procedure stages (Do) By organizing a brainstorming meeting for relevant people to analyze the cause of the problem, determine plans/guidelines/implementation models to promote early childhood development. 3) Monitoring and evaluation stages (Check) by evaluating participation, evaluating the satisfaction of community participants. The population and sample used to study information on knowledge, attitude, and behavior were 20 teachers caring for children in child development centers and 132 parents of early childhood children. The sample was selected using statistics estimating the mean and the sample of 40 community participants were purposively selected using inclusion and exclusion criteria, questionnaires were used as research tools. The data were analyzed using descriptive statistics including number, percentage, mean, and standard deviation.

The results of the study found that the model for promoting early childhood development consists of 1) developing the potential of parents, village health volunteers, and teachers caring for children in child development centers to have knowledge and ability to monitor, promote development, and prevent risk of delayed development with the DSPM/DAIM manual 2) Developing the participation of the village health volunteers network to visit and monitor the weight, measure height, and evaluate the development of every child in the community and if early childhood children are found suspected of having developmental delays, village health volunteer must help parents stimulate child development and refer them to public health officials and 3) Providing appropriate and adequate materials and equipment, including equipment for evaluating development, stimulating language and muscle development with standards.

The suggestions were that the child development promotion model should be used in other areas of Phen District and establish a policy to promote early childhood development in the Child Development Center as another main policy of the district using administrative mechanisms managed in the form of a District Health Board: DHB.

Keywords: development, participation, promotion of early childhood development

* Phen Hospital , Phen District, Udon Thani Province.

บทนำ

เด็กเป็นอนาคตที่สำคัญของประเทศ ถือว่าเป็นอนาคตของประเทศชาติ การดูแลสุขภาพเด็กแรกเกิดถึงช่วงอายุ 5 ปี เป็นช่วงที่มีความสำคัญมากที่สุด โดยในระยะเวลาดังกล่าวเด็กจะมีพัฒนาการและการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วซึ่งมีพัฒนาการด้านสมองสูงร้อยละ 80 เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ใหญ่⁽¹⁾ ส่วนเด็กปฐมวัย 3-5 ปี เป็นวัยที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก หรือจะเรียกว่าเป็นวัยทองสำหรับเด็กก็ได้ เนื่องจากเป็นวัยที่สำคัญสำหรับพัฒนาการทางร่างกาย สังคม อารมณ์ รวมทั้งสติปัญญา หากเด็กวัยนี้ได้รับการดูแล ส่งเสริมการเรียนรู้ การดูแลเอาใจใส่ อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี จะนำไปสู่พัฒนาการที่ดีและเป็นรากฐานของชีวิตที่ดีต่อไป รวมถึงการสร้างทักษะที่ส่งผลกับชีวิตในระยะยาว นั่นคือ ทักษะในการกำกับความคิด อารมณ์ การกระทำ ช่วยให้เด็กสามารถบริหารจัดการชีวิตได้อย่างเหมาะสม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของสังคมอาจจะส่งผลให้เกิดปัญหาต่างๆ กับเด็กและเยาวชน เช่น ปัญหาอาชญากรรมเด็ก ปัญหาความเครียดจากระบบการแข่งขันเพื่อเข้าสู่สถาบันการศึกษา ความยากจนและประสบการณ์เลวร้ายของเด็ก ความเสี่ยงของเด็กในโลกยุคดิจิทัล การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมก่อให้เกิดสารพิษรอบตัวเด็ก ตลอดจนความเหลื่อมล้ำทางสังคม และการแย่งชิงทรัพยากรโดยขาดความยุติธรรมทางสังคมเมือง ยังมีผลให้สถาบันครอบครัวอ่อนแอ และเป็นต้นเหตุของความรุนแรงในครอบครัว รวมถึงการหย่าร้าง เป็นต้น จากรายงานขององค์การอนามัยโลกพบว่า การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในปัจจุบันยังไม่ได้ผลเท่าที่ควร จากรายงานขององค์การอนามัยโลกพบว่าเด็กทั่วโลกมีพัฒนาการผิดปกติประมาณร้อยละ 15-20 สำหรับประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2557 พบเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการไม่สมวัยและมีแนวโน้มไม่คงที่ มากถึงร้อยละ 27.70⁽²⁾ และจากการสำรวจสถานการณ์พัฒนาการของเด็กปฐมวัย ปี พ.ศ. 2561 พบว่า เด็กไทยที่พัฒนาการสมวัยทุกด้านมีเพียงร้อยละ 67.50 พัฒนาการของเด็กปฐมวัยของไทยเปลี่ยนแปลงเล็กน้อยโดยมีแนวโน้มลดลงและมีอัตราต่ำกว่าสถิติขององค์การอนามัยโลกที่สำรวจเด็กปฐมวัยทั่วโลกพบว่าเด็กมีพัฒนาการสมวัยร้อยละ 80-85⁽³⁾ การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยจึงเป็นประเด็นสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ด้านการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ โดยการส่งเสริมเด็กปฐมวัยได้พัฒนาทักษะทางสมองและสังคมอย่างเหมาะสม⁽⁴⁾

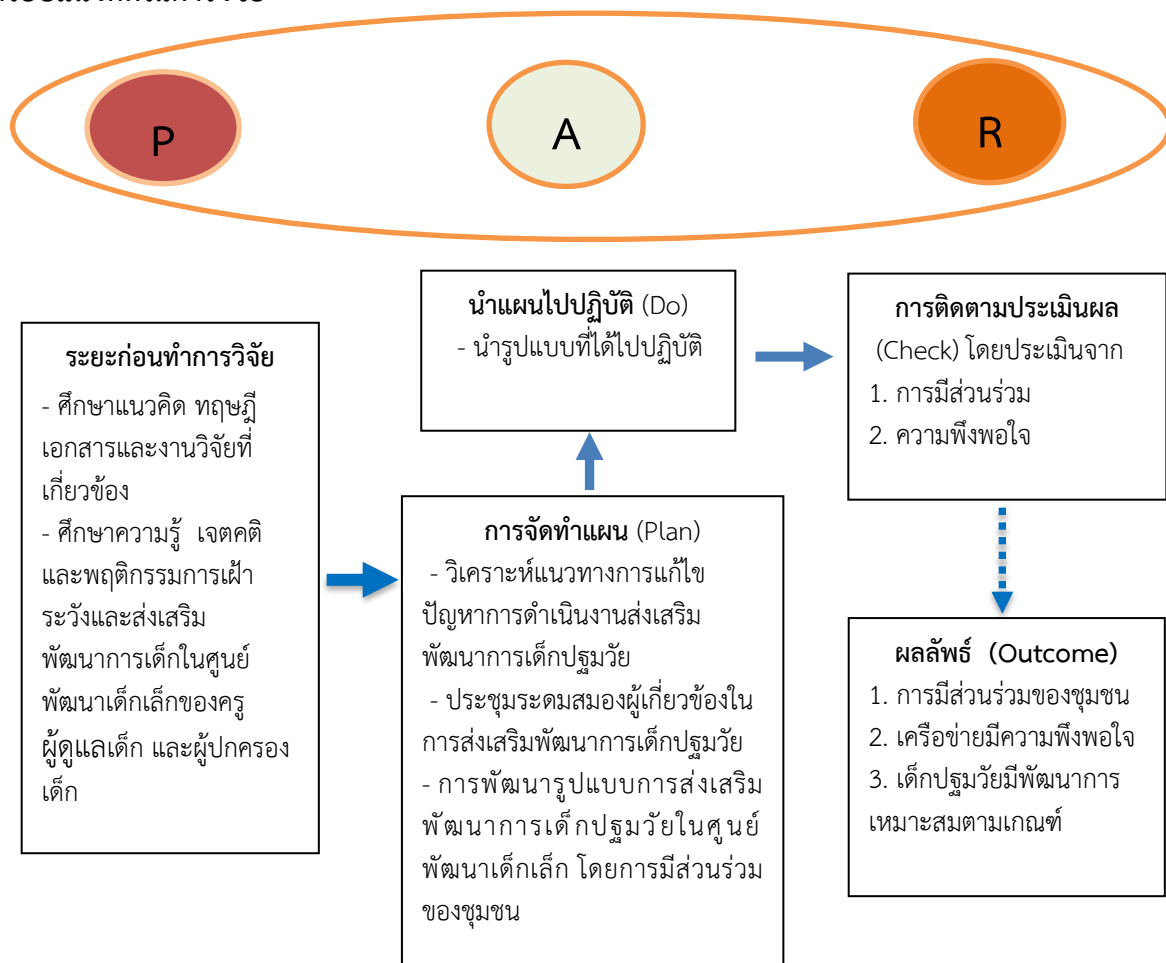
อย่างไรก็ตามการจัดการศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นมากในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ อันจะส่งผลให้ประเทศชาติพัฒนาไปด้วย อาศัยตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 6 ระบุว่าจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยเฉพาะการเริ่มพัฒนาไปตั้งแต่ยังเป็นเด็กปฐมวัย ซึ่งมีอายุตั้งแต่ 2 ปี จนถึง 6 ปี ถือว่าเป็นการวางรากฐานที่ดีให้ตั้งแต่เล็กๆ จำเป็นต้องมีการพัฒนาส่งเสริมพัฒนาการให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการเหมาะสมครบทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) พัฒนาการด้านร่างกาย 2) พัฒนาการด้านสติปัญญา 3) พัฒนาการด้านอารมณ์ และ 4) พัฒนาการด้านสังคม โดยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจึงเป็นหน่วยงานหลักที่สำคัญในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งพื้นที่อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งหมด 63 แห่ง จำนวนเด็ก 1,891 คน จำนวนครูผู้ดูแลเด็ก 188 คน และเขตตำบลเพ็ญ อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 6 แห่ง จำนวนเด็ก 204 คน จำนวนครูผู้ดูแลเด็กทั้งหมด 20 คน จากฐานข้อมูลสุขภาพเด็กปฐมวัย (HDC) เด็ก 0-5 ปี ตำบลเพ็ญได้รับการคัดกรองพัฒนาการ ค้นพบพัฒนาการสงสัยล่าช้า ติดตามเพื่อประเมินซ้ำ และมีพัฒนาการสมวัย ปี 2563-2565 พบว่า ปี 2563 เด็กได้รับการคัดกรองพัฒนาการ ร้อยละ 82.84 ปี 2564 ร้อยละ 100 และปี 2565 ร้อยละ 92.86 พบว่ามีพัฒนาการสงสัยล่าช้า ร้อยละ 32.67 ร้อยละ 31.27 และร้อยละ 33.16 ตามลำดับ⁽⁵⁾ ซึ่งพัฒนาการที่สงสัยล่าช้าด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา ความเข้าใจภาษา และการใช้ภาษา จะค้นพบมากที่สุด อาจเป็นผลเนื่องมาจากเด็กส่วนหนึ่งมีปัญหาการเลี้ยงดูที่让孩子เล่นโทรศัพท์มากเกินไป ขาดการเล่นร่วมกับเด็กคนอื่น ส่งผลให้พัฒนาการเด็กสงสัยล่าช้า ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของครูผู้ดูแลเด็กและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลเพ็ญ อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี โดยมีเป้าหมายการส่งเสริม

พัฒนาการเด็กทั้ง 5 ด้าน เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการสมวัยครบทั้ง 5 ด้าน โดยผ่านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการใช้กิจกรรมการเล่นส่งเสริมพัฒนาการ เพื่อฝึกกล้ามเนื้อในการเคลื่อนไหว พัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็ก และสติปัญญา คือ การพัฒนากล้ามเนื้อมือและตาให้ทำงานประสานสัมพันธ์กัน ฝึกทักษะการทำงานของร่างกาย และฝึกพัฒนาการด้านอารมณ์ สังคมและสติปัญญา รวมไปถึงความสามารถที่เกิดจากการทำงานของสมองส่วนหน้า ที่ช่วยให้เด็กสามารถควบคุมความคิด อารมณ์ พฤติกรรม เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ต้องการ หรือ Executive Function : EF ประสบการณ์ที่ได้รับในช่วงวัยเด็ก การมีปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้าง การได้มีโอกาสเรียนรู้ เล่น หรือ ทดลองสิ่งต่างๆ ทำให้เด็กรู้จักปรับสิ่งใหม่ให้เข้ากับสิ่งที่คุ้นเคย หรือ รู้จักแล้วคิดและเข้าใจธรรมชาติตามที่เป็นจริง ฝึกการรู้จักอยู่ร่วมกับเพื่อน ๆ ในสังคมได้อย่างถูกต้องและมีความสุข และให้ผู้ปกครองได้รับความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการให้แก่เด็กอย่างถูกวิธี เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกายอารมณ์สังคมและสติปัญญา ได้เหมาะสมกับวัย ทำให้ทักษะการพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยก้าวไปอย่างมีคุณภาพซึ่งเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ บริบท และพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลเพ็ญ อำเภอพะนัง จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลเพ็ญ อำเภอพะนัง จังหวัดอุดรธานี
3. เพื่อประเมินผลการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลเพ็ญ อำเภอพะนัง จังหวัดอุดรธานี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) มาเป็นกรอบในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในพื้นที่ตำบลเพ็ญ อำเภอสว่าง จังหวัดอุดรธานี

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบไปด้วย 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มที่ใช้ศึกษาความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก จำนวน 224 คน

2. กลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตำบลเพ็ญ อำเภอสว่าง จังหวัดอุดรธานี 597 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประกอบด้วย

1.1 ครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 20 คน โดยศึกษาข้อมูลในกลุ่มประชากรทั้งหมด

1.2 ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย จำนวน 204 คน การคำนวณขนาดตัวอย่าง โดยใช้สูตรคำนวณขนาดตัวอย่างเพื่อประมาณค่าเฉลี่ย กรณีทราบจำนวนประชากร ดังนี้

$$n = \frac{N Z_{\alpha/2}^2 \sigma^2}{d^2(N-1) + Z_{\alpha/2}^2 \sigma^2}$$

$$n = \frac{204(1.96)^2(0.49)^2}{0.05^2(204-1) + (1.96)^2 \times (0.49)^2}$$

n = ขนาดตัวอย่าง

N = ประชากรผู้ปกครอง จำนวน 204 คน

$Z_{\alpha/2}$ = กำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95 % ($Z = Z_{0.05/2} = 1.96$)

σ^2 = ค่าความแปรปรวนอ้างอิงผลการศึกษารัฐธรรมนูญ สี่และคณะ (2566)⁽⁶⁾ เรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยของผู้ปกครอง ตำบลโสหาร อำเภอนากลาง จังหวัดนครราชสีมา พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กของผู้ปกครอง เท่ากับ 1.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.49 ดังนั้นค่าความแปรปรวน = 0.49^2

e = ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ ผู้วิจัยกำหนดเท่ากับ = 0.05
แทนค่าในสูตร ดังนี้

$$n = \frac{204(1.96)^2(0.49)^2}{0.05^2(204-1) + (1.96)^2 \times (0.49)^2}$$

n = 131.59

กำหนดกลุ่มตัวอย่างแยกตามศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามสัดส่วนที่มีอยู่เท่า ๆ กัน รวมจำนวน 132 คน ใช้เกณฑ์การคัดเลือก (Inclusion criteria) โดย 1) ผู้ปกครองที่สามารถอ่านออก และเขียนได้ และ 2) มีสมัครใจ และสามารถเข้าร่วมการวิจัยได้

2. กลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตำบลเพ็ญ อำเภอสว่าง จังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วย 1) บุคลากรจากหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ เทศบาลตำบลเพ็ญ, องค์การบริหารส่วนตำบลเพ็ญ, โรงพยาบาลเพ็ญ, สำนักงานสาธารณสุขอำเภอสว่าง, และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตพื้นที่ตำบลเพ็ญ 2) เครือข่ายภาคประชาชน ได้แก่ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และผู้ปกครองเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในพื้นที่ตำบลเพ็ญ คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงผู้มีคุณสมบัติโดยใช้เกณฑ์คัดเลือก-ออก จำนวน 40 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยตามแบบประเมิน DSPM ของกระทรวงสาธารณสุข

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่

2.1 แบบสอบถามความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ของครูผู้ดูแลและผู้ปกครองเด็กปฐมวัย

2.2 แบบประเมินความพึงพอใจและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนร่วมในชุมชน

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. แบบประเมินคัดกรองพัฒนาการเด็กปฐมวัย DSPM ของกระทรวงสาธารณสุข ที่มีความไวในการคัดกรอง (sensitivity) เท่ากับ 96.04 % และความจำเพาะเจาะจง (specificity) เท่ากับ 64.67 %

2. แบบสอบถามความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของครูผู้ดูแลเด็ก ผู้วิจัยใช้เครื่องมือการวิจัยที่นำมาจากการศึกษาของ ปาณิสรา ยานิพนธ์. (2564)⁽⁷⁾ วิทยานิพนธ์การพัฒนารูปแบบการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอน้ำเย็น จังหวัดอุบลราชธานี ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

- ด้านความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการเด็กปฐมวัยมีความตรงของเนื้อหา (Content Validity) เท่ากับ 0.92 และมีค่าความเที่ยง (Reliability) จากการคำนวณ KR-20 เท่ากับ 0.80

- ด้านเจตคติต่อระบบเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยมีความตรงของเนื้อหา (Content Validity) เท่ากับ 1 มีค่าความเที่ยง (Reliability) เท่ากับ 0.81

- ด้านพฤติกรรมการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยมีความตรงของเนื้อหา (Content Validity) เท่ากับ 1.00 และมีค่าความเที่ยง (Reliability) เท่ากับ 0.84

3. แบบประเมินความพึงพอใจและการมีส่วนร่วมของครูผู้ดูแลเด็กผู้วิจัยใช้เครื่องมือการวิจัยที่นำมาจากการศึกษาของ ปาณิสรา ยานิพนธ์ (2564)⁽⁷⁾ วิทยานิพนธ์การพัฒนารูปแบบการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอน้ำเย็น จังหวัดอุบลราชธานี ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

- แบบประเมินความพึงพอใจ พบว่าความตรงของเนื้อหา (Content Validity) เท่ากับ 0.96 และมีค่าความเที่ยง (Reliability) เท่ากับ 0.90

- แบบประเมินการมีส่วนร่วม พบว่า ความตรงของเนื้อหา (Content Validity) เท่ากับ 0.97 และมีค่าความเที่ยง (Reliability) เท่ากับ 0.97

4. การตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการบันทึกการประชุมการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสนทนากลุ่ม การประเมินผลแผนงานและโครงการ โดยนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วน แยกเป็นหมวดหมู่ตามประเด็นปัญหาและทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) ในการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การพิทักษ์สิทธิและจริยธรรมการวิจัย

โครงการวิจัยนี้ ผ่านการพิจารณาและรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากคณะกรรมการพิจารณาการวิจัยในมนุษย์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี รหัสโครงการ UDREC 4067 ลงวันที่ 2 พฤษภาคม 2566

ผลการวิจัย

1. สถานการณ์ บริบท และพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลเพ็ญ อำเภอสว่าง จังหวัดอุดรธานี

1.1 ผลการคัดกรองพัฒนาการเด็กปฐมวัยตามกลุ่มอายุ ในปี 2564-2566 พบว่าปี 2564 คัดกรองได้ร้อยละ 100 เด็กที่ได้รับการตรวจคัดกรองมีพัฒนาการสมวัยเฉลี่ย ร้อยละ 98.07 ปี 2565 คัดกรองได้ร้อยละ 99.47 เด็กที่ได้รับการตรวจคัดกรองมีพัฒนาการสมวัยเฉลี่ย ร้อยละ 97.34 และ ปี 2566 คัดกรองได้ร้อยละ 90.51 เด็กที่ได้รับการตรวจคัดกรองมีพัฒนาการสมวัยเฉลี่ย ร้อยละ 89.24 โดยมีพัฒนาการสมวัยต่ำสุดในหมู่ที่ 1 ร้อยละ 40.00 หมู่ที่ 13 ร้อยละ 60.00 และ หมู่ที่ 15 ร้อยละ 77.78 ตามลำดับ

1.2 ผลการศึกษาความรู้ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ดูแลเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็ก พบว่า ส่วนใหญ่มีความรู้ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 60.00 และปานกลาง ร้อยละ 40.00 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวน ร้อยละ ระดับความรู้ของครูผู้ดูแลเด็กปฐมวัย (N=20)

ระดับความรู้	จำนวน	ร้อยละ
ระดับความรู้ต่ำ (ต่ำกว่า 20 คะแนน)	0	0.00
ระดับความรู้ปานกลาง (20 -26 คะแนน)	8	40.00
ระดับความรู้สูง (27 คะแนนขึ้นไป)	12	60.00
รวม	20	100.00

โดยประเด็นคำถามที่ครูผู้ดูแลเด็กตอบได้ถูกต้องน้อยที่สุดแยกพัฒนาการแต่ละด้าน คือ ด้านการเคลื่อนไหว (GM) ข้อคำถามการจัดสิ่งแวดลอมที่ศูนย์เด็กเล็กให้ปลอดภัย โดยการเก็บของให้เป็นระเบียบ ไม่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว ร้อยละ 60.00 ด้านกล้ามเนื้อเล็กและสติปัญญา (FM) ข้อคำถามเด็กที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ ไม่มีผลเสียอะไรต่อการส่งเสริมพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อเล็กและสติปัญญา ร้อยละ 65.00 ด้านการเข้าใจภาษา (RL) ข้อคำถามการที่เด็กสามารถระบุสีได้ถูกต้องไม่เกี่ยวกับการเข้าใจภาษา ร้อยละ 75.00 ด้านการใช้ภาษา (EL) ข้อคำถามการพูดเก่ง โตขึ้นเด็กสามารถพูดได้เก่งเอง ไม่จำเป็นต้องฝึกพูด ร้อยละ 70.00 และด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม (PS) ข้อคำถามการพาเด็กไปเล่นกับคนอื่น ก็เป็นการส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม ร้อยละ 60.00

เจตคติในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ดูแลเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็ก พบว่าผู้ดูแลเด็กมีเจตคติระดับมากที่สุดไม่เห็นด้วยกับเด็กที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้าหรือพัฒนาการล่าช้า จะมีพัฒนาการที่ดีขึ้นเองเมื่อมีอายุมากขึ้นโดยไม่จำเป็นต้องส่งเสริมและกระตุ้นพัฒนาการ และการส่งเสริมและกระตุ้นพัฒนาการจำเป็นต้องใช้เงินจำนวนมากในการซื้อวัสดุอุปกรณ์ หรือของเล่นราคาแพง $\bar{x}=3.00$ เห็นด้วยกับผู้เลี้ยงดูเด็กตลอดจนคนในชุมชนควรจะมีส่วนช่วยในการเฝ้าระวัง และส่งเสริมพัฒนาการเด็ก $\bar{x}=2.90$ รองลงมาครูผู้ดูแลเด็กจะนำเด็กไปพบแพทย์หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เมื่อท่านสงสัยว่าเด็กอาจจะมีพัฒนาการล่าช้า $\bar{x}=2.70$ ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงจำนวน ร้อยละ และระดับเจตคติของผู้ดูแลเด็กปฐมวัย (N=20)

ประเด็นคำถาม	ระดับเจตคติ			การแปลผล		
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	\bar{x}	SD	ระดับเจตคติ
	จำนวนร้อยละ	จำนวนร้อยละ	จำนวนร้อยละ			
1. การเฝ้าระวังพัฒนาการเด็กปฐมวัยเป็นหน้าที่หลักของบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข และครูผู้ดูแลเด็ก	12 60.00	0 0.00	8 40.00	2.20	1.00	ปานกลาง
2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นหน่วยงานที่สามารถดำเนินงานส่งเสริมและกระตุ้นพัฒนาการเด็กได้	15 75.00	0 0.00	5 25.00	2.50	0.89	มาก
3. ผู้เลี้ยงดูเด็กตลอดจนคนในชุมชน ควรจะมีส่วนช่วยในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	0 0.00	2 10.00	18 90.00	2.90	0.31	มาก
4. เด็กที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้า หรือพัฒนาการล่าช้า จะมีพัฒนาการที่ดีขึ้นเองเมื่อมีอายุมากขึ้น โดยไม่จำเป็นต้องส่งเสริมและกระตุ้นพัฒนาการ	0 0.00	0 0.00	20 100.00	3.0	0.00	มาก
5. การส่งเสริมและกระตุ้นพัฒนาการจำเป็นต้องใช้เงินจำนวนมากในการซื้อวัสดุอุปกรณ์ หรือของเล่นราคาแพง	0 0.00	0 0.00	20 100.00	3.0	0.00	มาก
6. ครูผู้ดูแลจะนำเด็กไปพบแพทย์หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เมื่อสงสัยว่าเด็กอาจจะมีพัฒนาการล่าช้า	17 85.00	0 0.00	3 15.00	2.70	0.73	มาก

พฤติกรรมเฝ้าระวังและการส่งเสริมพัฒนาการเด็กของผู้ดูแลเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็ก พบว่ามีพฤติกรรมระดับมากทุกๆด้านโดยมากที่สุดในการการจัดอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการและมีประโยชน์ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก มีการคัดกรองและส่งเสริมพัฒนาการเด็กและมีการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับปัญหาพัฒนาการเด็ก มีการจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกที่เอื้อต่อการส่งเสริมพัฒนาการ และมีการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยอย่างสม่ำเสมอ $\bar{x}=3.00$ ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงระดับพฤติกรรมเฝ้าระวังและการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของครูผู้ดูแลเด็ก (N=20)

ประเด็นคำถาม	การปฏิบัติ			การแปลผล		
	ปฏิบัติประจำ	ปฏิบัติบางครั้ง	ไม่เคยปฏิบัติ	\bar{x}	SD	ระดับพฤติกรรม
	จำนวนร้อยละ	จำนวนร้อยละ	จำนวนร้อยละ			
1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้มีการเฝ้าระวังการเจริญเติบโต จัดทำรายงานแจ้งผลสภาวะการเจริญเติบโต พฤติกรรมการบริโภคอาหารแก่ผู้ปกครอง	18 90.00	2 10.00	0 0.00	2.90	0.31	มาก
2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการจัดอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการและมีประโยชน์ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	20 100.00	0 0.00	0 0.00	3.0	0.00	มาก
3. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการคัดกรองและส่งเสริมพัฒนาการเด็กและมีการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับปัญหาพัฒนาการเด็ก	20 100.00	0 0.00	0 0.00	3.00	0.00	มาก

ประเด็นคำถาม	การปฏิบัติ			การแปลผล		
	ปฏิบัติ ประจำ จำนวน ร้อยละ	ปฏิบัติ บางครั้ง จำนวน ร้อยละ	ไม่เคย ปฏิบัติ จำนวน ร้อยละ	\bar{x}	SD	ระดับ พฤติกรรม
4. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีแนวทางการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ และจัดทำแผนการสอนได้สอดคล้องกับเด็กปฐมวัย	19 95.00	1 5.00	0 0.00	2.95	0.22	มาก
5. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกที่เอื้อต่อการส่งเสริมพัฒนาการ	20 100.00	0 0.00	0 0.00	3.00	0.00	มาก
6. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีสื่อในการส่งเสริมพัฒนาการเพียงพอและเหมาะสม	19 95.00	1 5.00	0 0.00	2.95	0.22	มาก
7. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดบอร์ดความรู้ ข้อมูลสุขภาพเด็กมีการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง	9 45.00	11 55.00	0 0.00	2.45	0.51	มาก
8. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยอย่างสม่ำเสมอ	20 100.00	0 0.00	0 0.00	3.00	0.00	มาก

1.3 ผลการศึกษาความรู้ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย พบว่า ส่วนใหญ่มีความรู้ระดับปานกลาง ร้อยละ 72.73 รองลงมา มีความรู้ต่ำ ร้อยละ 16.67 ตามลำดับ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงจำนวน ร้อยละ ระดับความรู้ของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย (n=132)

ระดับความรู้	จำนวน	ร้อยละ
ระดับความรู้ต่ำ (น้อยกว่า 19 คะแนน)	22	16.67
ระดับความรู้ปานกลาง (19 -25คะแนน)	96	72.73
ระดับความรู้สูง (26 คะแนนขึ้นไป)	14	10.60
รวม	132	100.00

โดยส่วนใหญ่ประเด็นคำถามที่ผู้ปกครองส่วนใหญ่ตอบไม่ถูกต้องมากที่สุด คือ การให้ลูกตักอาหารกินเอง เป็นการส่งเสริมพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อเล็กและสติปัญญา ร้อยละ 2.27 การที่เด็กปฐมวัยสามารถติดกระดุมเสื้อได้ด้วยตนเองเป็นการส่งเสริมพัฒนาการ ด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา ร้อยละ 5.30 และการที่เด็กรู้จักพูดขอ หรือขอบคุณได้เอง เป็นทักษะของพัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม ร้อยละ 29.50

เจตคติในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย พบว่า มีระดับเจตคติระดับมากที่สุด ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในทุกด้าน \bar{x} =2.98 รองลงมาพัฒนาการเด็กปฐมวัยเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องได้รับการส่งเสริมต่อเนื่อง \bar{x} =2.97 และ ผู้ปกครองสามารถเป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก \bar{x} =2.95 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงจำนวน ร้อยละ และระดับเจตคติของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย (n=132)

ประเด็นคำถาม	ระดับเจตคติ			การแปลผล		
	เห็นด้วย จำนวน ร้อยละ	ไม่ แน่ใจ จำนวน ร้อยละ	ไม่เห็น ด้วย จำนวน ร้อยละ	\bar{x}	SD	ระดับ เจตคติ
1. ชุมชนมีความสำคัญต่อการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	122 92.42	10 7.58	0 0.00	2.92	0.27	มาก

ประเด็นคำถาม	ระดับเจตคติ			การแปลผล		
	เห็นด้วย จำนวน ร้อยละ	ไม่ แน่ใจ จำนวน ร้อยละ	ไม่เห็น ด้วย จำนวน ร้อยละ	\bar{x}	SD	ระดับ เจตคติ
2. การเลี้ยงเด็กปฐมวัยในปัจจุบันมีความแตกต่างจากอดีต จนส่งผลต่อพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	105 79.55	25 18.94	2 1.52	2.78	0.45	มาก
3. ผู้ปกครองสามารถเป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	125 94.70	7 5.30	0 0.00	2.95	0.22	มาก
4. บุคคลในครอบครัวมีหน้าที่ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	124 93.94	8 6.06	0 0.00	2.94	0.24	มาก
5. ผู้ปกครองเคยได้รับความรู้ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย เช่น การฝึกอบรม การได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือ เจ้าหน้าที่อื่นๆ เป็นต้น	106 80.30	26 19.70	0 0.00	2.80	0.40	มาก
6. ชุมชนเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	119 90.15	13 9.85	0 0.00	2.90	0.30	มาก
7. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในทุกด้าน	130 98.48	2 1.52	0 0.00	2.98	0.12	มาก
8. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย	102 77.27	30 22.73	0 0.00	2.77	0.42	มาก
9. สิ่งแวดล้อมในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความเหมาะสมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	121 91.67	11 8.33	0 0.00	2.92	0.28	มาก
10. ปัจจุบันผู้เลี้ยงดูเด็กปฐมวัยในชุมชนของท่านส่วนใหญ่เป็นญาติ หรือปู่ย่าตายาย	107 81.06	22 16.67	3 2.27	2.79	0.46	มาก
11. พัฒนาการเด็กปฐมวัยเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องได้รับการส่งเสริมต่อเนื่อง	128 96.97	4 3.03	0 0.00	2.97	0.17	มาก
12. เมื่อมีปัญหา/อุปสรรคในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ผู้ปกครองจะปรึกษา แพทย์/พยาบาล/เจ้าหน้าที่ สาธารณสุข	114 86.36	16 12.12	0 0.00	2.85	2.31	มาก

พฤติกรรมการเฝ้าระวังและการส่งเสริมพัฒนาการเด็กของผู้ปกครองเด็ก พบว่า มีระดับปานกลางถึงมาก โดยมากที่สุดในการให้เด็กทำตามคำบอกหรือคำสั่งง่ายๆ เช่น ให้เด็กเก็บของเล่น ไปหยิบไม้กวาด $\bar{x} = 2.71$ รองลงมาในการนำเด็กไปพบเจ้าหน้าที่สาธารณสุขใกล้บ้านหรือโรงพยาบาลเพื่อคัดกรองพัฒนาการตามช่วงวัย $\bar{x} = 2.63$ และจัดหาสถานที่ หรือสิ่งแวดล้อม ที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก $\bar{x} = 2.48$ ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงระดับพฤติกรรมการเฝ้าระวังและการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองเด็ก (n=132)

ประเด็นคำถาม	การปฏิบัติ			การแปลผล		
	ปฏิบัติ ประจำ จำนวน ร้อยละ	ปฏิบัติ บางครั้ง จำนวน ร้อยละ	ไม่เคย ปฏิบัติ จำนวน ร้อยละ	\bar{x}	SD	ระดับ พฤติกรรม
1. ท่านศึกษาคู่มือการเฝ้าระวังพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM)	48 36.36	76 57.58	8 6.06	2.30	0.58	ปานกลาง
2. ท่านจัดหาของเล่น และหรือสนับสนุนอุปกรณ์ ที่เหมาะสมตามช่วงวัยแก่เด็กปฐมวัยที่อยู่ภายใต้การดูแล	56 42.42	76 57.58	0 0.00	2.43	0.50	มาก
3. ท่านให้เด็กดูสื่อทางทีวี และโทรศัพท์มือถือ มากกว่า 2 ชั่วโมงต่อวัน	18 13.64	108 81.82	6 4.55	2.10	0.42	ปานกลาง
4. ท่านใช้น้ำเสียงที่ดังขึ้น เมื่อเด็กไม่สามารถทำตามคำสั่งได้ หรือเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมต่อต้าน ก้าวร้าว	33 25.00	79 59.85	20 15.15	2.09	0.63	ปานกลาง
5. ท่านให้เด็กทำตามคำบอกหรือคำสั่งง่ายๆ เช่น ให้เด็กเก็บของเล่น ไปหยิบ ไม้กวาด เป็นต้น	94 71.21	38 28.79	0 0.00	2.71	0.45	มาก
6. ท่านจัดหาสถานที่ หรือสิ่งแวดล้อม ที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	63 47.73	69 52.27	0 0.00	2.48	0.50	มาก
7. ท่านได้นำเด็กไปพบเจ้าหน้าที่สาธารณสุขใกล้บ้าน หรือโรงพยาบาลเพื่อคัดกรองพัฒนาการตามช่วงวัย	91 68.94	33 25.00	8 6.06	2.63	0.60	มาก

2. กระบวนการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลเพ็ญ อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี

การวางแผน (Plan) โดยการจัดประชุมเพื่อระดมสมองให้ชุมชนร่วมแสดงความคิดเห็นและขับเคลื่อนการดำเนินงานส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในพื้นที่ตำบลเพ็ญ ตั้งแต่การร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการและร่วมประเมินผลการดำเนินงาน

ปฏิบัติตามแผน (Do) ดำเนินการตามแผนการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ในระหว่างเดือน ธันวาคม 2566- กุมภาพันธ์ 2567 ตามรูปแบบที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ โดยการดำเนินงานมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นผู้ดูแลเด็ก อสม. ครูผู้ดูแลเด็ก และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 โครงการ ประกอบด้วย

กิจกรรมที่ 1 โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาเด็กปฐมวัยตำบลเพ็ญ กินดี เล่นได้ สูงใหญ่ ไอคิวดี โดยจัดอบรมให้ความรู้การส่งเสริมพัฒนาการและการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย ให้กับผู้ปกครอง อสม. และครูผู้ดูแลเด็กปฐมวัย และวางแผนการดำเนินการประเมินพัฒนาการเด็กร่วมกันได้แนวทางการประเมิน ดังนี้

1. คัดกรองพัฒนาการเด็กปฐมวัย โดยผู้ปกครองเด็กนักเรียน เดือนละ 1 ครั้ง ในสมุดบันทึกสุขภาพเด็ก
2. คัดกรองพัฒนาการเด็กปฐมวัย โดยครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไตรมาส ละ 1 ครั้ง สรุปผลแจ้งผู้ปกครองเพื่อทราบและกรณีพบความผิดปกติ/สงสัยผิดปกติ แจ้งเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในหน่วยบริการปฐมภูมิ รพ.เพ็ญ
3. คัดกรองพัฒนาการเด็กปฐมวัย โดย อสม. ไตรมาสละ 1 ครั้ง
4. คัดกรองพัฒนาการเด็กปฐมวัย โดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ไตรมาสละ 1 ครั้ง

กิจกรรมที่ 2 โครงการแก้ไขปัญหาโภชนาการและพัฒนารเด็กปฐมวัยในพื้นที่ตำบลเพ็ญอำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี โดย อสม.ในหมู่บ้านที่รับผิดชอบ ออกเยี่ยมติดตามซังน้ำหนก วัดส่วนสูงและประเมินพัฒนาการเด็กทุกรายในชุมชนและหากพบเด็กปฐมวัยสงสัยพัฒนาการล่าช้า ช่วยผู้ปกครองกระตุ้นพัฒนาการเด็กและสรุปผลให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขออกเยี่ยมติดตามประเมินพัฒนาการเด็กที่สงสัยพัฒนาการล่าช้า พร้อมช่วยผู้ปกครอง และ อสม.กระตุ้นพัฒนาการเด็ก

กิจกรรมที่ 3 โครงการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ เครื่องเล่นส่งเสริมพัฒนาการสำหรับเด็กปฐมวัย โดยโรงพยาบาลเพ็ญจัดซื้ออุปกรณ์ประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย DSPM สนับสนุนให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 6 แห่ง เพื่อให้ครูผู้ดูแลเด็กประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย และองค์การบริหารส่วนตำบลเพ็ญและเทศบาลตำบลเพ็ญจัดซื้อเครื่องเล่นส่งเสริมพัฒนาการสำหรับเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อให้เด็กปฐมวัยมีเครื่องเล่นสำหรับพัฒนาทักษะที่เหมาะสมเพียงพอ

ติดตามประเมินผล (Check) การอบรมให้ความรู้การส่งเสริมพัฒนาการและการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย ให้กับผู้ปกครอง อสม.และครูผู้ดูแลเด็กปฐมวัย ผู้ปกครองสามารถใช้สมุดบันทึกสุขภาพแม่และเด็ก (สมุดสีชมพู) ประเมินพัฒนาการเด็กได้ และครูผู้ดูแลเด็กจัดกิจกรรมการเล่นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กตามวัสดุอุปกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และใช้อุปกรณ์ประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย DSPM ประเมินพัฒนาการเด็กตามรูปแบบที่กำหนดไว้ ในส่วนของอสม.ติดตามเยี่ยม ซังน้ำหนก วัดส่วนสูงและประเมินพัฒนาการเด็กทุกรายในชุมชน รวมไปถึงหากพบเด็กปฐมวัยสงสัยพัฒนาการล่าช้า จะช่วยผู้ปกครองกระตุ้นพัฒนาการเด็ก ช่วยกำกับติดตามให้คำแนะนำไม่ให้ผู้ปกครองให้เด็กเล่นโทรศัพท์มือถือมากเกินไป โดยการพาเด็กปฐมวัยทำกิจกรรมอื่นาร่วมกัน

ผลการประเมินการมีส่วนร่วมของเครือข่ายก่อนและหลังดำเนินการพบว่า ก่อนการดำเนินงานมีส่วนร่วมระดับปานกลาง หลังการดำเนินการมีส่วนร่วมระดับสูงในทุกๆด้าน โดยมีส่วนร่วมสูงสุด ในการวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ ปัญหา ในการดำเนินงาน ก่อนดำเนินงาน $\bar{x} = 1.93$, มีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีแนวทางการดำเนินงานในการเฝ้าระวังและพัฒนารเด็กปฐมวัย $\bar{x} = 2.08$, และ มีส่วนร่วมในการส่งเสริมและกระตุ้นพัฒนาการเด็กปฐมวัย $\bar{x} = 1.77$ และหลังดำเนินงาน $\bar{x} = 2.45$ ดังแสดงในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการมีส่วนร่วมของเครือข่ายก่อนและหลังดำเนินการ (n=40)

ประเด็นการมีส่วนร่วม	ก่อนดำเนินการ			หลังดำเนินการ		
	\bar{x}	SD	ระดับการมีส่วนร่วม	\bar{x}	SD	ระดับการมีส่วนร่วม
1. มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ ปัญหา ในการดำเนินงาน	1.93	0.73	ปานกลาง	2.45	0.68	สูง
2. มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการดำเนินงานเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย	1.74	0.78	ปานกลาง	2.36	0.66	สูง
3. มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการ/รูปแบบการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย	1.84	0.84	ปานกลาง	2.28	0.68	ปานกลาง
4. มีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีแนวทางการดำเนินงานในการเฝ้าระวังและพัฒนารเด็กปฐมวัย	2.08	0.80	ปานกลาง	2.45	0.64	สูง

ประเด็นการมีส่วนร่วม	ก่อนดำเนินการ			หลังดำเนินการ		
	\bar{x}	SD	ระดับการมีส่วนร่วม	\bar{x}	SD	ระดับการมีส่วนร่วม
5. ท่านมีส่วนร่วมในขั้นตอนหรือกระบวนการของการคัดกรองพัฒนาการเด็กปฐมวัย	1.84	0.84	ปานกลาง	2.43	0.71	สูง
6. มีส่วนร่วมในการส่งเสริมและกระตุ้นพัฒนาการเด็กปฐมวัย	1.77	0.81	ปานกลาง	2.45	0.68	สูง
7. มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนงานหรือโครงการในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย	1.92	0.74	ปานกลาง	2.36	0.66	สูง
8. มีส่วนร่วมในการติดตามและส่งต่อเด็กที่มีปัญหาด้านพัฒนาการให้ได้รับการดูแล	2.00	0.80	ปานกลาง	2.31	0.69	ปานกลาง
9. มีส่วนร่วมในการประเมินแผนงานโครงการ ในการแก้ไขปัญหา/รูปแบบการเฝ้าระวังและ ส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย	1.95	0.80	ปานกลาง	2.39	0.67	สูง
10. มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น ข้อดี และข้อเสีย ของระบบเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย	1.98	0.80	ปานกลาง	2.22	0.73	ปานกลาง

ผลการประเมินความพึงพอใจของเครือข่ายพบว่าหลังดำเนินการเครือข่ายมีความพึงพอใจระดับสูง โดยสูงสุด มีความพึงพอใจต่อการชี้แจงของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ช่วงเริ่มดำเนินงานช่วยให้ท่านเข้าใจในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กเพิ่มขึ้น $\bar{x} = 2.91$ รองลงมา มีความพึงพอใจต่อคำแนะนำในการ คัดกรอง การส่งเสริมกระตุ้นพัฒนาการเด็กปฐมวัย ตลอดจนการติดตามและส่งต่อ $\bar{x} = 2.88$ มีความพึงพอใจต่อการร่วมกันส่งเสริมพัฒนาการเด็กของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ครูที่เลี้ยง มารดา/บิดา/ผู้เลี้ยงดูแลเด็กที่บ้าน และมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานเฝ้าระวังพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลเพ็ญ $\bar{x} = 2.86$ ตามลำดับ ดังแสดงตารางที่ 8

ตารางที่ 8 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความพึงพอใจของเครือข่ายก่อนและหลังดำเนินการ (n=40)

ด้านความพึงพอใจ	ก่อนดำเนินการ			หลังดำเนินการ		
	\bar{x}	SD	ความพึงพอใจ	\bar{x}	SD	ความพึงพอใจ
1. มีความพึงพอใจต่อคำแนะนำในการ คัดกรอง การส่งเสริมกระตุ้นพัฒนาการเด็กปฐมวัย ตลอดจนการติดตามและส่งต่อ	1.83	0.79	ปานกลาง	2.88	0.33	สูง
2. มีพึงพอใจต่อการร่วมกันส่งเสริมพัฒนาการเด็กของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ครูที่เลี้ยง มารดา/บิดา/ผู้เลี้ยงดูแลเด็กที่บ้าน	1.83	0.72	ปานกลาง	2.86	0.36	สูง
3. มีความพึงพอใจต่อการชี้แจงของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ช่วงเริ่มดำเนินงานช่วยให้ท่านเข้าใจในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กเพิ่มขึ้น	1.69	0.70	ปานกลาง	2.91	0.30	สูง

ตารางที่ 8 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความพึงพอใจของเครือข่ายก่อนและหลังดำเนินการ (n=40) (ต่อ)

ด้านความพึงพอใจ	ก่อนดำเนินการ			หลังดำเนินการ		
	\bar{x}	SD	ความพึงพอใจ	\bar{x}	SD	ความพึงพอใจ
4. มีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานเฝ้าระวังพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลเพ็ญ	1.62	0.59	ต่ำ	2.86	0.36	สูง
5. มีความพึงพอใจต่อบรรยากาศที่สนับสนุนระบบเฝ้าระวังพัฒนาการเด็กปฐมวัย	1.96	0.62	ปานกลาง	2.84	0.38	สูง
6. มีความพึงพอใจในระบบเฝ้าระวังพัฒนาการในด้านการคัดกรอง ส่งเสริม กระตุ้น พัฒนาการ หรือส่งต่อกรณีมีพัฒนาการล่าช้า	2.11	0.80	ปานกลาง	2.84	0.38	สูง

สรุปและอภิปรายผล

ด้านสถานการณ์ ผลการคัดกรองพัฒนาการเด็กปฐมวัยตามกลุ่มอายุ ในปี 2564-2566 พบว่าปี 2564 คัดกรองได้ร้อยละ 100 เด็กที่ได้รับการตรวจคัดกรองมีพัฒนาการสมวัยเฉลี่ย ร้อยละ 98.07 ปี 2565 คัดกรองได้ร้อยละ 99.47 เด็กที่ได้รับการตรวจคัดกรองมีพัฒนาการสมวัยเฉลี่ย ร้อยละ 97.34 และ ปี 2566 คัดกรองได้ร้อยละ 90.51 เด็กที่ได้รับการตรวจคัดกรองมีพัฒนาการสมวัยเฉลี่ย ร้อยละ 89.24 โดยมีพัฒนาการสมวัยต่ำสุดในหมู่ที่ 1 ร้อยละ 40.00 หมู่ที่ 13 ร้อยละ 60.00 และ หมู่ที่ 15 ร้อยละ 77.78 ซึ่งอาจเป็นผลมาจากพื้นที่เหล่านี้เป็นพื้นที่อยู่ในเขตเมือง ตลาด ห้างร้าน ผู้ปกครองของเด็กที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้าจะประกอบอาชีพค้าขายในตลาด การเลี้ยงดูส่วนใหญ่จะให้เด็กเล่นโทรศัพท์เป็นส่วนใหญ่ ไม่มีเวลาในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กเท่าที่ควร อย่างไรก็ตามควรมีการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อหาปัจจัยที่มีผลพัฒนาการของเด็กกลุ่มดังกล่าวต่อไป ประกอบกับผลการศึกษาความรู้ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย พบว่า ส่วนใหญ่มีความรู้ระดับปานกลาง ร้อยละ 72.73 รองลงมาความรู้ต่ำ ร้อยละ 16.67 ตามลำดับ จากการขาดความรู้ของผู้ปกครองปฐมวัยจึงส่งผลให้เด็กขาดการได้รับการส่งเสริมพัฒนาการที่ถูกต้อง อย่างไรก็ตามผลการศึกษาความรู้ของผู้ดูแลเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็ก พบว่า ส่วนใหญ่มีความรู้ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 60.00 และ ปานกลางร้อยละ 40.00 มีเจตคติและพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กในระดับสูงแสดงให้เห็นว่าครูผู้ดูแลเด็กมีศักยภาพและสามารถส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยได้

การพัฒนารูปแบบในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนิน 3 ขั้นตอนหลักๆ โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนตั้งแต่กระบวนการวางแผน Plan การดำเนินงาน Do และประเมินผล Check โดยมีรูปแบบการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 3 รูปแบบ ดังนี้

1. การพัฒนาศักยภาพ ผู้ปกครอง อสม.และครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้มีความรู้ความสามารถในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยและป้องกันความเสี่ยงพัฒนาการล่าช้าในเด็กปฐมวัยด้วยคู่มือ DSPM/DAIM ให้เครือข่ายในชุมชนได้เฝ้าสังเกต เฝ้าระวัง ร่วมกันประเมินภาวะสุขภาพเด็กในทุกด้านและร่วมกันคิดเพื่อวางแผนแก้ไขปัญหาย่อยๆอย่างต่อเนื่อง ตามโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาเด็กปฐมวัยตำบลเพ็ญ กินดี เล่นได้ สูงใหญ่ ไอคิวดี สอดคล้องกับการศึกษาของ ปฐม นวลคำ (2560)⁽²⁾ ศึกษาการพัฒนาแบบการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจังหวัดแม่ฮ่องสอน ประกอบด้วย 3 กลวิธี คือ 1) การจัดการเรียนการสอนกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยตามหลักสูตรและแผนการสอนชุดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยจังหวัดแม่ฮ่องสอนโดยครูพี่เลี้ยงในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นระยะเวลา 6 เดือนติดต่อกัน 2) การเฝ้าระวังและคัดกรองพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยครูพี่เลี้ยงเด็ก และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

ปีละ 2 ครั้ง และ 3) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจและสังคม และการส่งต่อเด็กมีพัฒนาการสงสัยล่าช้าไปรับการส่งเสริมและกระตุ้นพัฒนาการในสถานบริการสาธารณสุข

2. การพัฒนาการมีส่วนร่วมของเครือข่าย อสม.ในหมู่บ้านที่รับผิดชอบ ซึ่งเป็นแกนนำหลัก ๆ ในการดำเนินงานด้านสาธารณสุข เป็นผู้เยี่ยมติดตามซั้งน้ำหนัก วัดส่วนสูงและประเมินพัฒนาการเด็กทุกรายในชุมชน และหากพบเด็กปฐมวัยสงสัยพัฒนาการล่าช้า ช่วยผู้ปกครองกระตุ้นพัฒนาการเด็ก และสรุปผลให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขออกเยี่ยมติดตามประเมินพัฒนาการเด็กที่สงสัยพัฒนาการล่าช้า พร้อมช่วยผู้ปกครอง และ อสม. กระตุ้นพัฒนาการเด็ก ตามโครงการแก้ไขปัญหาโภชนาการและพัฒนาการเด็กปฐมวัยในพื้นที่ตำบลเพ็ญ อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี ส่งผลให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมและมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในครั้งนี้ สอดคล้องกับกรวิจัยของปาณิสรา ยาณิพันธ์ 2564⁽⁷⁾ ศึกษาพัฒนารูปแบบการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตำบลโขง อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งผลการศึกษาพบว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จของการวิจัย คือ การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องและการบูรณาการทำงานระหว่างภาคีเครือข่ายในพื้นที่อย่างใกล้ชิด และกำกับติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

3. การจัดท้าวสดอุปกรณ์ที่จำเป็นให้เหมาะสมเพียงพอ ตามโครงการการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ เครื่องเล่นส่งเสริมพัฒนาการสำหรับเด็กปฐมวัย นอกจากการจัดท้าวสดอุปกรณ์แล้ว โรงพยาบาลเพ็ญ และ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ยังช่วยพัฒนาสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน มีสิ่งสนับสนุนในการกระตุ้นภาษา กระตุ้นกล้ามเนื้อ และการใช้อุปกรณ์กระตุ้นพัฒนาการที่มีมาตรฐานตามความเหมาะสมสอดคล้องกับคู่มือการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของกระทรวงสาธารณสุข

ข้อเสนอแนะ

1. ควรนำรูปแบบการพัฒนาการส่งเสริมพัฒนาการเด็กไปใช้ในพื้นที่อื่นๆ ของอำเภอเพ็ญ
2. ควรกำหนดนโยบายการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นนโยบายหลักของอำเภอ โดยใช้กลไกการบริหารจัดการในรูปแบบของคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ (พชอ.)

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อหาปัจจัยที่มีผลพัฒนาการของเด็กปฐมวัย
2. ควรศึกษาเปรียบเทียบการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในกลุ่มเด็กที่มีพัฒนาการสมวัยกับกลุ่มเด็กที่มีพัฒนาการล่าช้า
3. ควรพัฒนางานวิจัยในครั้งนี้ให้มีกระบวนการวิจัยในวรอบที่ 2, 3 ต่อไป เพื่อให้ได้รูปแบบการดำเนินงานที่ส่งผลให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

เอกสารงานวิจัยฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างยิ่ง จากผู้บริหารเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง จากโรงพยาบาลเพ็ญ และสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเพ็ญ

ขอกราบขอบพระคุณ พญ.นุชจริย แสนประสาท นายแพทย์เชี่ยวชาญ กุมารแพทย์โรงพยาบาลเพ็ญ และนางรติกร จันดาบุตร พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ ที่เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำ และอำนวยความสะดวกให้การดำเนินงาน อันส่งผลให้งานวิจัยสำเร็จ

ขอขอบพระคุณเครือข่าย องค์การบริหารส่วนตำบลเพ็ญ เทศบาลตำบลเพ็ญ ครูผู้ดูแลเด็ก รวมไปถึงอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านในกระบวนการวิจัยในครั้งนี้ ที่ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลืออำนวยความสะดวก และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการทำวิจัยครั้งนี้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

1. กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. รายงานประจำปี 2565. [อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อ 25 กันยายน 2566]. เข้าถึงได้จาก: <https://www.shorturl.asia/CEAyZ>
2. ปฐม นวลคำ. การพัฒนารูปแบบ การส่งเสริมพัฒนาการ เด็กปฐมวัย ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดแม่ฮ่องสอน. วารสารสุขภาพภาคประชาชน [อินเทอร์เน็ต]. 2560. [เข้าถึงเมื่อ วันที่ 28 กันยายน 2566]. เข้าถึงได้จาก: <https://www.shorturl.asia/qX6d8>
3. จินตนา พัฒนพงศ์ธร และวันนิสาห์ แก้วแข็งขัน. สถานการณ์และแนวทางการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ 2561. วารสารสุขภาพและการศึกษาพยาบาล [อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อ 22 กันยายน 2566]. เข้าถึงได้จาก: <https://www.shorturl.asia/YywkS>
4. สำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. รายงานการพัฒนาเด็กปฐมวัย [อินเทอร์เน็ต]. 2562. [เข้าถึงเมื่อ 4 ตุลาคม 2566]. เข้าถึงได้จาก: <https://www.shorturl.asia/wU5zv>
5. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุตรธานี. Health Data Center ฐานข้อมูลสุขภาพเด็กปฐมวัย [อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อ 2 ตุลาคม 2566]. เข้าถึงได้จาก: <https://www.shorturl.asia/0b8pn>
6. รัตติกานต์ สีและ, ชนกนันท์ รวมแก้ว, ดุขณี สุวรรณคง และชำนาญ ชินสีห์. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ปกครอง ตำบลไสหร้า อำเภอนาวัง จังหวัดนครศรีธรรมราช [อินเทอร์เน็ต] 2566. [เข้าถึงเมื่อ 1 ตุลาคม 2566]. เข้าถึงได้จาก: <https://shorturl.asia/Nz4yb>
7. ปาณิสรา ยานิพนธ์. วิทยานิพนธ์การพัฒนารูปแบบการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี [อินเทอร์เน็ต]. 2564. [เข้าถึงเมื่อ 28 กันยายน 2566]. เข้าถึงได้จาก: <https://shorturl.asia/lhOXC>